

Tis červený v CHKO Beskydy a okolí

Tomáš Myslikovjan

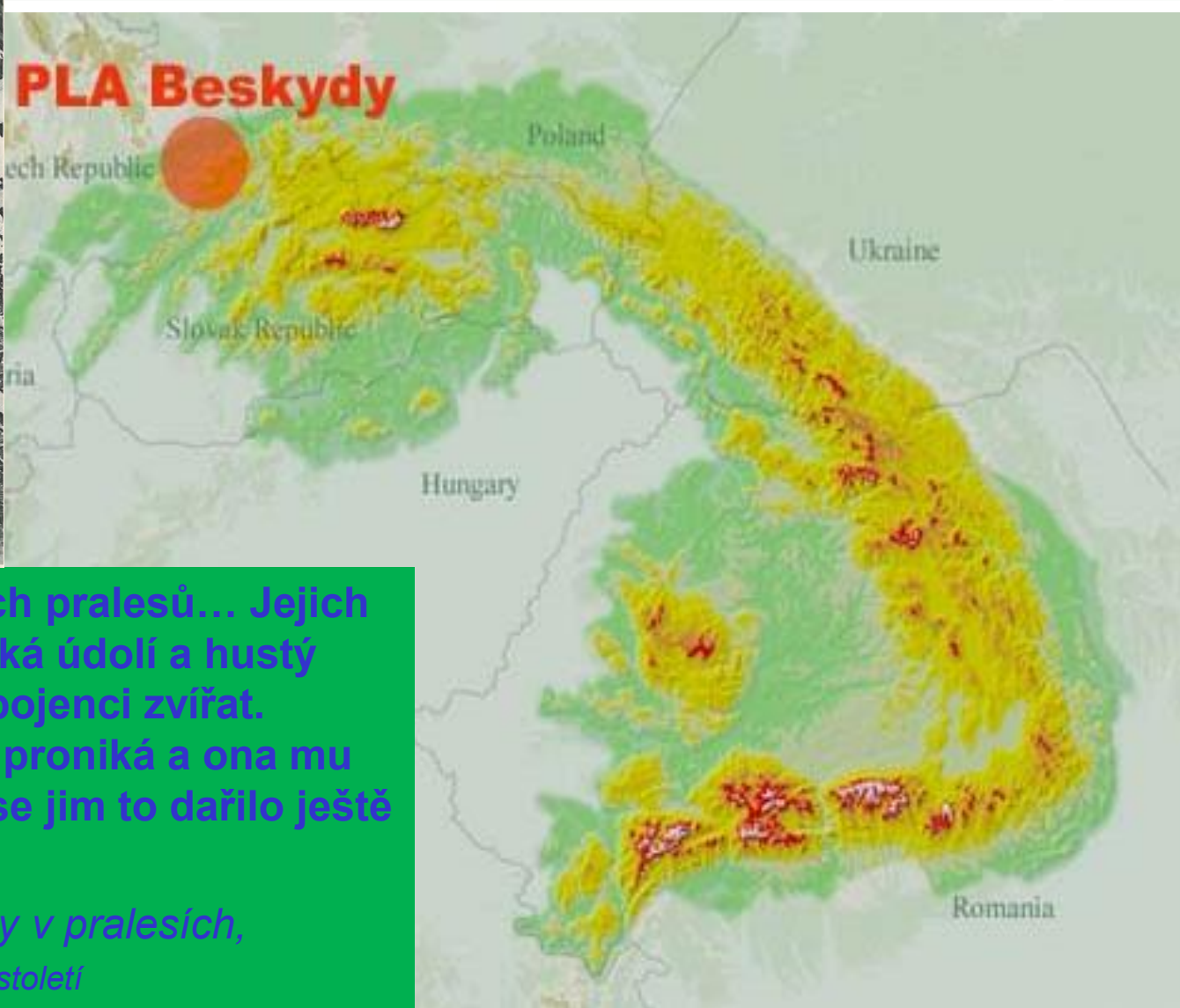
Management tisů červeného II, Luž, 22.9.2023

CHKO Beskydy v Karpatech

Jedle na Mionší, foto Rudolf Janda

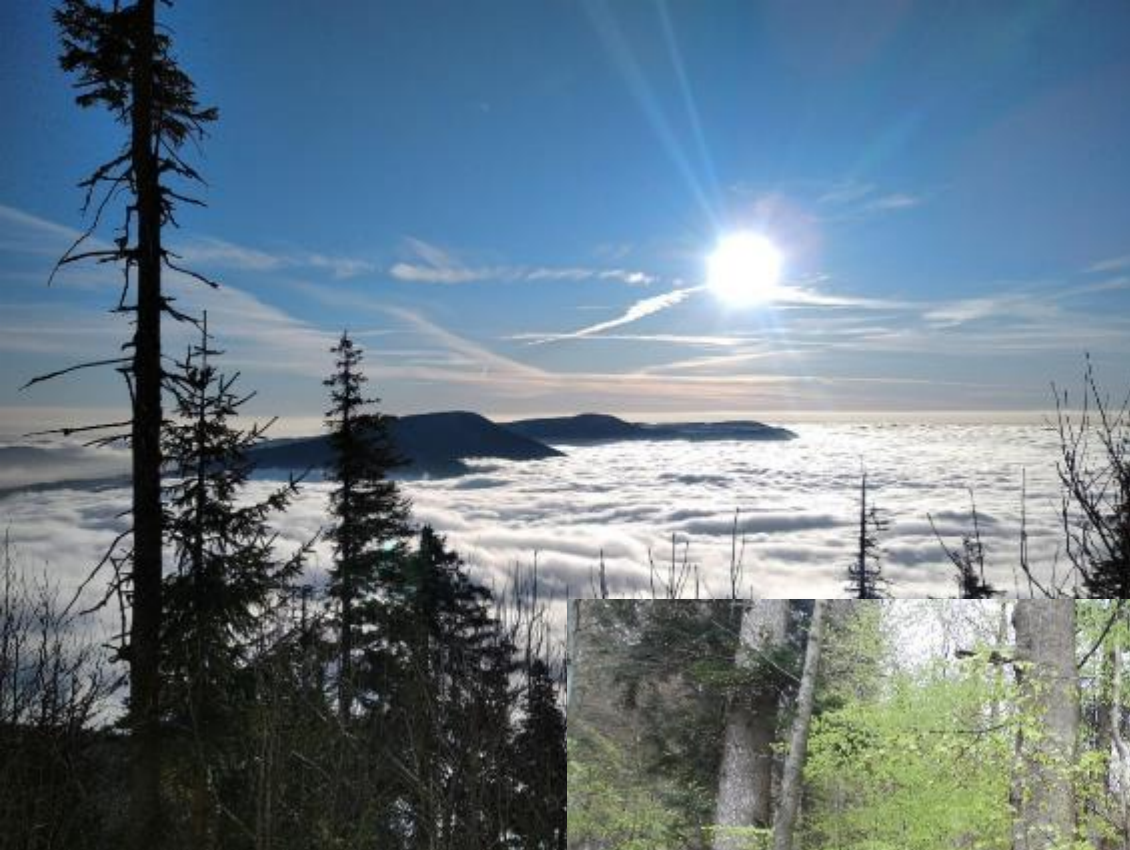

„Je to oblast karpatských pralesů... Jejich rozlehlé prostory, hluboká údolí a hustý podrost jsou věrnými spojenci zvířat. Člověk za nimi jen stěží proniká a ona mu snadno unikají. Kéž by se jim to dařilo ještě dlouho!“

*Julius Komárek: Prázdniny v pralesích,
počátek 20. století*

**Fragmenty původních
lesů, zejména
jedlobučin - největší
bohatství Beskyd**

***Smrk, Kněhyně,
Radhošť z Lysé hory***

Pralesovitý porost buku, jedle a smrku v PR Smrk

Jak šel čas s CHKO ...

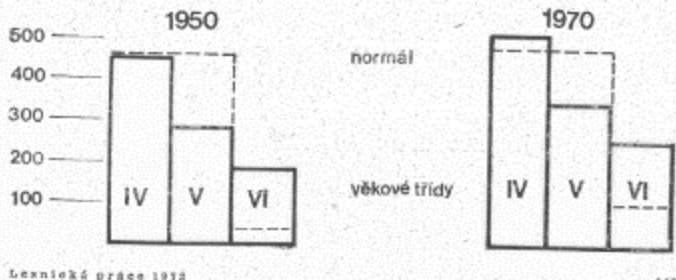

1973 – založení CHKO

PŘESTÁRLÉ POROSTY V ČSR a program jejich likvidace

Ing. Bořis Hulínský, ÚHÚL Brandýs nad Labem

Jedním z důležitých ukazatelů hospodaření v našich lesích zařazených metodou věkových tříd, je jejich věkové rozložení. Poslední stav, zjištěný z výsledků inventarizace lesů 1970, umožňuje provést celkové zhodnocení poměru věkových tříd a v rámci dlouhodobých prognóz určit základní opatření, která je nutno uskutečnit v budoucnosti. Do této skupiny patří také vyřezání otázky přestářlých porostů. Z věkového rozvrstvení porostů je patrné, že došní šestá věková třída a porosty starší jsou silně nadnormální (46 %) a pátá věková třída podnormální (-5 %). Výsledek svědčí o tom (uvážíme-li, že před 20 lety byla čtvrtá třída prakticky normální), že mladší mýtní porosty jsou přetěžovány, zatímco starší nedotěžovány. Dochází tím ke kumulaci plochy a zásoby starších porostů, u nichž stoupá výměra za uplynulá dvacetiletí o 40 %. Údaje jsou patrné z výseku grafickou věkových tříd, zachycujícího výsledky inventarizací 1950 a 1970:

Abnormální stav mýtních porostů v uvedeném věkovém složení je pro hospodářství nepříznivý, zejména pro přesvědčivě stoupající trend výměry porostů ve věku, kdy jejich produkce a účinnost ostatních funkcí klesá. Proto si odbor rozvoje lesního hospodářství MLVH, v souvislosti s pracemi na konceptu rozvoje lesního hospodářství do roku 1990, vyžádal zvláštní šetření o přestářlých porostech. Tyto porosty byly definovány u lesů výnosových jako porostní zbytky, porosty, skupiny nebo komplexy porostů, které překročily horní mez obnovní doby stanovenou lesním hospodářským plánem, u hospodářských skupin účelových lesů II pak jako porosty, které ztratily již svůj funkční význam. Obsahem šetření bylo v hlavních rysech zjištění rozsahu a příčin nárůstu přestářlých porostů a vypracování návrhu jejich obnovy po pětiletých do roku 1990. Šetření vycházelo z jednotlivých hospodářských plánů za lesy podléhající MLVH a potřebné údaje byly sumarizovány a vyhodnoceny za jednotlivá podniková ředitelství státních lesů a celkově.

V současné době obhospodařují státní lesy podle výsledků tohoto šetření téměř 50 tis. ha porostní plochy přestářlých porostů s 16 mil. pím zásoby. Uvedená rozloha představuje 2,1 % z celkové porostní plochy.

Příčiny jejich vzniku můžeme shrnout do následujících hlavních bodů:

1. 22 % rozlohy přestářlých porostů připadá na jejich obtížnou přístupnost vzhledem k obnově.
2. 17 % plochy přestářlých porostů je ohroženo abiotickými činiteli, především větrem při jejich rozprášení nebo pokračování v obnově.

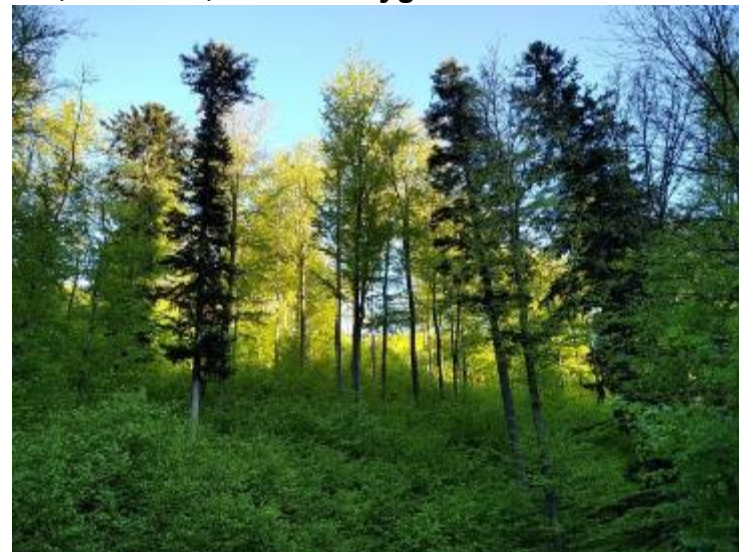
1984

Kalužný ze Slaviče, rok 1984, foto Saladyga

2021

Nepasečné hospodaření na LS Frýdek - Místek

...a jak s tisem

- **1972** – vyhlášení celkem 4 tisů jako „chráněných přírodních výtvorů“, dnes památných stromů na Morávce (Hrozky) a Starých Hamrech (Klubová, Medvědí)
- **1991** - vyhlášení ochrany dnes památného stromu, tisu na Morávce – Byčinci
- **1997** – první soupis starých tisů v Beskydech a okolí (Spáčilová, Klečková)
- **2000** – první dílčí opatření na podporu beskydských tisů
- **2001** – **popis starých tisů v Beskydech a okolí** v rámci inventarizace tisů v ČR (Zatloukal a kol.)
- **2003** – **inventarizace tisů** v pobeskydí (Navrátilová, diplomová práce)
- **2005** – první výsadba tisů, do roku 2022 celkem vysazeno **380 jedinců**
- **2006** – **záchranný program tisů červeného** v CHKO Beskydy (Navrátilová)
- **2014** – dokončení **semenného sadu tisů** v Libotíně na LS Frýdek – Místek (LČR, s.p., Jurásek)
- **2022** – sběr prvních tisinek ze semenného sadu (ČSOP Salamandr)

V celé CHKO Beskydy jen 30 tisů starších 200 let

38-2008 Na Byčinci

Staré Hamry, Gruň

Čeladná, dětský domov

Velké Karlovice, Bařiny

VÝCHODISKA ochrany tisu v CHKO Beskydy a okolí

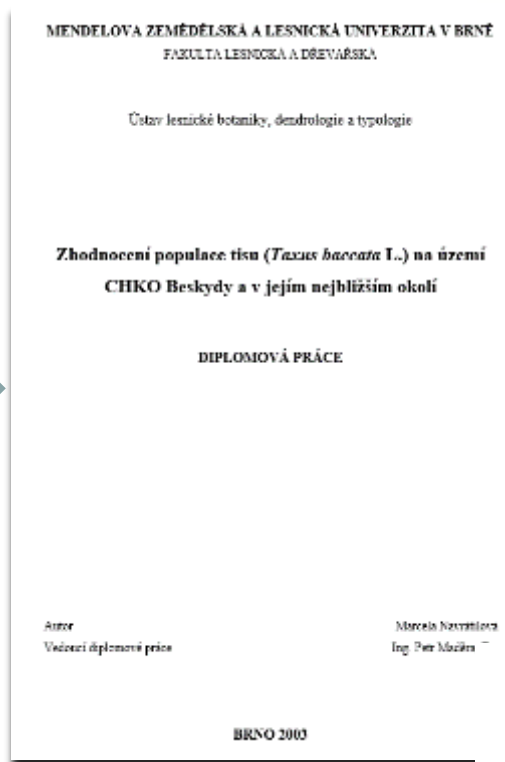

Na ploše více než 2 000 km² se dnes nachází jen 61 pravděpodobně původních tisů starších 150, resp. 200 let (Moravskoslezské Beskydy, Javorníky, Vsetínské vrchy, Podbeskydská pahorkatina).

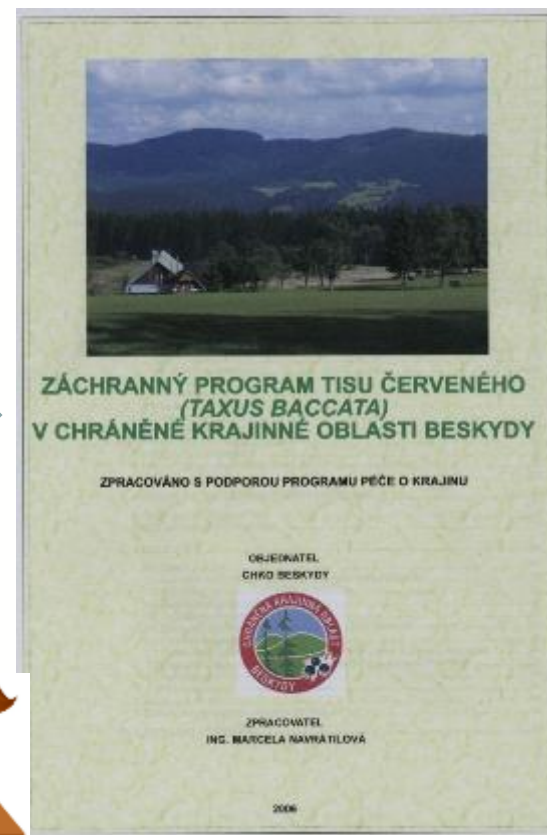
Stromy jsou od sebe většinou hodně vzdálené ➡ neprobíhá výměna genů

Myšlenkový impuls
Ing. Vladimír Zatloukal

Nadšené a schopné mládí, Ing. Marcela Navrátilová

Založení semenného sadu tisů na LS Frýdek - Místek

Zkušenost a entuziasmus
Ing. Milan Jurásek

odběr řízků

vypěstování
řízkovanců

Semenný sad tisů LČR, s.p., v Libotíně pro celou severovýchodní Moravu a Slezsko, **108 klonů**, stav v roce 2022 po 8 letech od založení

Loni poprvé sběr asi 10 kg tisínek,
předáno do lesní školky firmy TREES
Radima Martynka v Košařískách, zajistil
ČSOP Salamandr

Praktická opatření na podporu beskydských tisů

Stav po
20 letech
ochrany
proti
zvěři

Ostravice, památný tis, rodina Faldynova

Po dvaceti letech od oplocení asi 15 tisů s výškou nad 2 m

***Čeladná,
památný tis
na pasekách***

V sousední smrčíně vyzvednuty desítky semenáčků

1. Výsadba do okolí starých tisů, realizace ČSOP Salamandr

Staré Hamry, Němčanka

Staré Hamry, Klubová

2. Podsadba v přirozených lesích, realizace ČSOP Salamandr, Ing. Martin Konupka

***PR Draplavý, boční okus
za pletivem***

***PR Malenovický kotel,
Jilmová skála, extrém***

PR Draplavý

2. Podsadba v přirozených lesích, realizace ČSOP Salamandr, Ing. Martin Konupka

PR Bučací potok, extrémní balvanitý svah
Stav zhruba 15 let od výsadby (doplňováno o jedince jiného původu), opakované opravy či stavby zcela nových oplůtků, nyní akátové kůly.

PR Smrk, Kořenská ráztoka

3. Výsadba na nelesní pozemky v krajině s rozptýlenou zástavbou

Krásná, soukromá zahrada

Praktická opatření na podporu beskydských tisů

Skupina celkem 6 starých tisů
u bývalého loveckého
„zámečku“ pod Gruněm

***Staré Hamry, Hartisov – problém s
přiblížováním a skládkováním dřeva,
vyřešeno bytelnou oplocenkou s
dřevěnými zábranami (zároveň slouží k
ochraně proti zvěři)***

Rozhodnutí Správy CHKO Beskydy – formální základ péče o cenná lesní stanoviště a biotopy chráněných druhů

AGENTURA OCHRANY
PŘÍRODY A KRAJINY
ČESKÉ REPUBLIKY

REGIONÁLNÍ PRACOVISŤE
SPRÁVA CHRÁNĚNÉ KRAJINNÉ OBLASTI BESKYDY

Nádražní 38
758 01 Rožnov p. Radhoštěm
tel.: 571 654 293
fax: 571 857 407
beskydy@nature.cz
www.beskydy.nature.cz

- do datové schránky -

Lesy České republiky, s.p.,
Lesní správa Frýdek - Místek
Morávka 557
739 04 Morávka

NAŠE ZNAČKA SR/0261/BE/2020_8 VYŘIZUJE Myslikovjan V ROŽNOVĚ P.RAD. DNE 30.8.2020
Číslo spisu: SR/0261/BE/2020

Agentura ochrany přírody a krajiny České republiky, regionální pracoviště Správa Chráněné krajinné oblasti Beskydy (dále jen „Správa CHKO Beskydy“) jako orgán státní správy ochrany přírody a krajiny, příslušný podle ustanovení § 78 odst. 1 zákona ČNR č.114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny v platném znění (dále jen „zákon“) rozhodla dle § 140 zákona č. 500/2004 Sb., o spojení řízení o žádosti Lesů ČR, s.p., Lesní správy Frýdek - Místek č. j. LCR110/000313/2020 o předchozí souhlas k provádění mýtních úmyslných těžeb na období let 2021 – 2030 dle § 3 odst. 2, písm. a) Nařízení vlády č. 687/2004 Sb., kterým se vymezuje Ptačí oblast Beskydy a řízení Správy CHKO Beskydy z moci úřední podle § 66 zákona ve věci omezení mýtních těžeb dříví ve státních lesích na Lesním hospodářském celku (LHC) Frýdek - Místek na období let 2021 – 2030, tj. činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu chráněných částí přírody na lesních pozemcích. Obě řízení byla sloučena usnesením Správy CHKO Beskydy č. j. SR/0261/BE/2020_3 ze dne 27. 4. 2020.

V uvedeném spojeném řízení Správa CHKO Beskydy v souladu se zákonem č. 500/2004 Sb., správní řád, v platném znění (dále jen „správní řád“), vydává toto

ROZHODNUTÍ

právní osobě: LESY ČESKÉ REPUBLIKY, s. p., Přemyslova 1106, Hradec Králové 8, IČ: 42196451, zastoupené ing. Tomášem Pekou, lesním správcem Lesní správy Frýdek - Místek, se sídlem Morávka 557, PSČ 739 04 (dále jen „LS Frýdek - Místek“), které se tímto

stanovují podmínky, resp. uděluje souhlas s realizací mýtních a částečně i předmýtních těžeb dříví, tj. výkonu činnosti, která by mohla způsobit nedovolenou změnu chráněných částí přírody na území CHKO a zároveň Evropsky významné lokality Beskydy.

Omezení těžeb dříví se vydává pro státní lesy na území LHC Frýdek - Místek v porostních skupinách uvedených v tabulkové příloze č. 1 a graficky vyjádřených v mapové příloze č. 2 tohoto rozhodnutí, a to s následujícími podmínkami:

- omezení úmyslných i nahodilých těžeb dřeva, diferencováno podle stavu porostů
- následně je **zakotveno** v plánu konkrétních opatření v LHP
- podmínka pro čerpání náhrady újmy

Lesy na LHC Frýdek – Místek rozděleny do těchto kategorií:

1a – lesy ponechané zcela bez zásahu samovolnému vývoji (524 ha, tj. **4,6 %** z výměry LHC)

1b – porosty bez úmyslných zásahů pouze s dočasnou možností nahodilé těžby smrku (751 ha, tj. **6,6 %** LHC)

2 – lesy s přírodě blízkým hospodařením s uplatněním výběrných principů těžby dřeva (1 733 ha, tj. **15,6 %** LHC)

3 – lesy s podrobným hospodařením s ponecháním výstavků jedle a málo zastoupených listnatých dřevin do fyzického rozpadu v rozsahu dle uvážení příslušných revírníků (8 276 ha, **73,2 %** LHC)

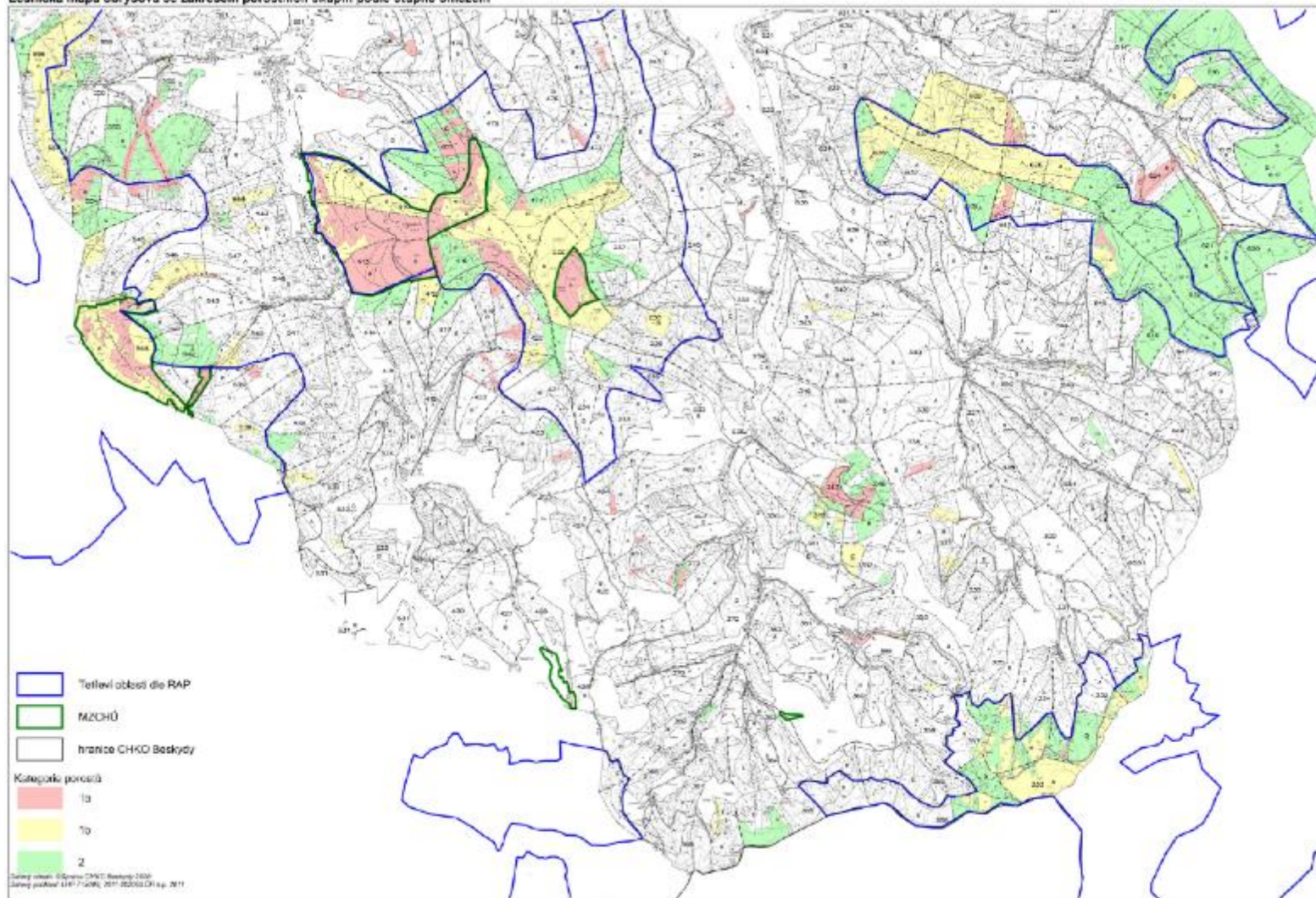
Výhledově 11,2 % lesů na LHC Frýdek – Místek bez zásahu, dohromady s nepasečným hospodařením 26,8 %.

Rozhodnutí Správy CHKO Beskydy – formální základ péče o cenná lesní stanoviště a biotopy chráněných druhů

Příloha č.2 k Rozhodnutí AOPK ČR, RP Správa CHKO Beskydy č.j. SR/0261/BE/2020-6 ze dne 30.6.2020, list 2 - JIH
Lesnická mapa obrysová se zákresem porostních skupin podle stupně omezení

1 : 34219

- **omezení úmyslných i nahodilých těžeb dřeva,** diferencováno podle stavu porostů
- následně je **zakotveno** v plánu konkrétních opatření v **LHP**
- podmínka pro čerpání náhrady újmy

Rozhodnutí Správy CHKO Beskydy – formální základ péče o cenná lesní stanoviště a biotopy chráněných druhů

1 100 porostních skupin, popis omezení ochrany přírody

Příloha rozhodnutí Správy CHKO Beskydy SR/0420/BE/2020-6 ze dne 30.6.2020

Revír	Oddělení	Dílce	Porostní skupina	Kategorie dle ROZHODNUTÍ	Popis	Rozhodnutí - žádost LČR nebo omezení S 66 "CHKO"	Návrh těž. % dle LS	SM těž. % dle CHKO	JD těž. % dle CHKO	BO těž. % dle CHKO	MD těž. % dle CHKO	BK těž. % dle CHKO	BR těž. % dle CHKO	KL, LP, JS, DB, OL, IL, těž. % dle	Omezení dle CHKO
Řeka	108	E	11	2	Rozsáhlý bukový porost s příměsí SM a vtroušenými JD, KL. Doupné stromy, tejlčí dřevo. Význam pro ochranu biodiverzity.	Žádost LS	29	30	0	0	0	30	0	0	Výběrný princip hospodaření s těžbou stromů středních dimenzí a uvolněním vtroušených dřevin. Podél potoka a na prameništích jen minimální zásah, ponechat doupné stromy a pahýly po zlomech.
Řeka	108	E	11	1a	Přírodě blízký porost BK s vtroušenými dřevinami podél potoka a na prameništích. Doupné stromy, tejlčí dřevo. Význam pro ochranu biodiverzity.	Žádost LS	29	0	0	0	0	0	0	0	Ponechat samovolnému vývoji bez úmyslné i nahodilé těžby a přibližování dřeva.
Řeka	109	A	12	2	Rozsáhlý růstově diferencovaný bukový porost s příměsí SM a vtroušenou JD a KL pod hřebenem Javorového. V komplexu s okolními porosty Salaše Javorový i lesů na LHC Jablunkov zvýšený význam pro ochranu biodiverzity, 6.LVS. Tetřeví oblast Ropice - Slavič.	Žádost LS	40	40	0	0	0	40	0	0	Výběrný princip hospodaření s těžbou stromů středních dimenzí a uvolněním vtroušených dřevin. Uvolňovat i vitální SM s hlubokými korunami, ponechat doupné stromy a pahýly po zlomech, na hřebeni nižší intenzita zásahu.
Řeka	109	A	15	3	Zbytek staré bučiny s vtroušeným SM pod hřebenem Javorového. Velký podíl doupných stromů a tejlčího dřeva. Do rozpadu ponechány výstavky BK (18 ks) - vyplacena náhrada újm za rok 2014. V komplexu s okolními porosty Salaše Javorový zvýšený význam pro ochranu biodiverzity. Tetřeví oblast Ropice - Slavič.	Žádost LS	100	100	0	0	0	100	0	0	Bez omezení, ale postupovat s ohledem na spodní etáž a ponechání četných doupných stromů, pahýlů po zlomech a vývrátů. Do rozpadu ponechat staré výstavky (vyplacena náhrada újm).
Řeka	109	B	11	2	Rozsáhlý růstově diferencovaný bukový porost s příměsí SM a vtroušenou JD a KL pod hřebenem Javorového. V komplexu s okolními porosty Salaše Javorový i lesů na LHC Jablunkov zvýšený význam pro ochranu biodiverzity, 6.LVS. Tetřeví oblast Ropice - Slavič.	Žádost LS	29	30	0	0	0	30	0	0	Výběrný princip hospodaření s těžbou stromů středních dimenzí a uvolněním vtroušených dřevin. Uvolňovat i vitální SM s hlubokými korunami, ponechat doupné stromy a pahýly po zlomech, na hřebeni nižší intenzita zásahu.
Řeka	109	C	8	2	Růstově diferencovaný bukový porost s příměsí SM pod hřebenem Javorového. Částečně 1. generace po pralese, ovlivněno také pastvou - velká diferenciace, tejlčí dřevo, doupné stromy. Zachovaný nepřerušovaný vývoj přirozeného lesa + v komplexu s okolními porosty velký význam pro ochranu biodiverzity, 6.LVS. Tetřeví oblast Ropice - Slavič.	dle § 66		20	0	0	0	20	0	0	Výběrný princip hospodaření s těžbou stromů středních dimenzí a uvolněním vtroušených dřevin. Šetřit všechny zřetelné starší stromy + uvolňovat vitální SM s hlubokými korunami, ponechat doupné stromy a pahýly po zlomech, na hřebeni nižší intenzita zásahu.
Řeka	109	C	11	2	Růstově diferencovaný bukový porost s příměsí SM pod hřebenem Javorového. V komplexu s okolními porosty zvýšený význam pro ochranu biodiverzity, 6.LVS. Tetřeví oblast Ropice - Slavič.	Žádost LS	29	30	0	0	0	30	0	0	Výběrný princip hospodaření s těžbou stromů středních dimenzí a uvolněním vtroušených dřevin. Uvolňovat i vitální SM s hlubokými korunami, ponechat doupné stromy a pahýly po zlomech, na hřebeni nižší intenzita zásahu.
Řeka	109	D	6	2	Růstově diferencovaný bukový porost s příměsí SM pod hřebenem Javorového. Částečně 1. generace po pralese - velká diferenciace, tejlčí dřevo, doupné stromy. Zachovaný nepřerušovaný vývoj přirozeného lesa + v komplexu s okolními porosty velký význam pro ochranu biodiverzity, 6.LVS. Tetřeví oblast Ropice - Slavič.	dle § 66		10	0	0	0	10	0	0	Výběrný princip hospodaření s těžbou stromů středních dimenzí a uvolněním vtroušených dřevin - jen slabý jednotlivý výběr k uvolnění vtroušených dřevin a vitálních SM s hlubokými korunami, ponechat doupné stromy a pahýly po zlomech i staré souše, na hřebeni nižší intenzita zásahu.
Řeka	109	E	5	1a	Růstově diferencovaný bukový porost s vtroušeným SM, JD a KL (jen úzký pruh porostní skupiny v pramenné oblasti potoka v jižní části porostní skupiny). Částečně 1. generace po pralese - velká diferenciace, tejlčí dřevo, doupné stromy. Zachovaný nepřerušovaný vývoj přirozeného lesa + v komplexu s okolními porosty velký význam pro ochranu biodiverzity.	dle § 66		0	0	0	0	0	0	0	Ponechat samovolnému vývoji bez úmyslné i nahodilé těžby a přibližování dřeva.
Řeka	109	E	5	3	Růstově diferencovaný bukový porost s vtroušeným SM, JD a KL. Částečně 1. generace po pralese - velká diferenciace, tejlčí dřevo, doupné stromy. Zachovaný nepřerušovaný vývoj přirozeného lesa + v komplexu s okolními porosty velký význam pro ochranu biodiverzity.	dle § 66		10	0	0	0	10	0	0	Bez omezení, podporovat výrazně starší stromy a vtroušené dřeviny ze spodní etáže původního pralesového porostu.
Řeka	110	A	9	2	Růstově diferencovaný bukosmrkový porost s vtroušenou JD a KL. Doupné stromy, význam pro ochranu biodiverzity.	dle § 66		30	0	0	0	30	0	0	Výběrný princip hospodaření s těžbou stromů středních dimenzí a uvolněním vtroušených dřevin. Šetřit zřetelné starší stromy ponechat doupné stromy a pahýly po zlomech, na hřebeni nižší intenzita zásahu.
Řeka	110	A	9	1a	Přírodě blízký bukový porost ve strži potoka, diferenciace, doupné stromy, tejlčí dřevo. Význam pro ochranu biodiverzity.	dle § 66		0	0	0	0	0	0	0	Ponechat samovolnému vývoji bez úmyslné i nahodilé těžby a přibližování dřeva.
Řeka	110	B	7	1a	Část ve strži potoka při severní hranici - přírodě blízký porost. Význam pro zachování biodiverzity.	dle § 66		0	0	0	0	0	0	0	Ponechat samovolnému vývoji bez úmyslné i nahodilé těžby a přibližování dřeva.
Řeka	110	C	6	1b	Růstově diferencovaný bukový porost s příměsí JD a SM. První generace po pralese - výrazně starší stromy (hlavně JD), ojedinelý porost s velkým významem pro ochranu biodiverzity - kontinuální vývoj přirozené jedlobučiny.	dle § 66		10	0	0	0	10	0	0	Pouze slabý jednotlivý výběr k uvolnění korun vtroušených dřevin (hlavně JD). Ponechat všechny doupné a narušené stromy, dřevo nejlépe ponechat na místě k zetižení.
Řeka	110	C	6	1a	Přírodě blízký bukový porost ve strži potoka, diferenciace, doupné stromy, tejlčí dřevo. První generace po pralese, velký význam pro ochranu biodiverzity.	dle § 66		0	0	0	0	0	0	0	Ponechat samovolnému vývoji bez úmyslné i nahodilé těžby a přibližování dřeva.
Řeka	110	C	14	3	Zbytek přírodě blízkého porostu s ponechanými výstavky BK (28 ks) a JD (1 ks) do fyzického rozpadu - vyplacena náhrada újm za rok 2013. Doupné stromy, tejlčí dřevo. Význam pro ochranu biodiverzity.	Žádost LS	100	0	100	0	0	100	0	0	Staré výstavky a doupné stromy včetně pahýlů po zlomech ponechat do fyzického rozpadu (vyplacena náhrada újm), jinak bez omezení.
Řeka	110	D	7	1a	Nově vymezená část - přírodě blízký bukový porost ve strži potoka, diferenciace, doupné stromy, tejlčí dřevo. První generace po pralese, velký význam pro ochranu biodiverzity.	dle § 66		0	0	0	0	0	0	0	Ponechat samovolnému vývoji bez úmyslné i nahodilé těžby a přibližování dřeva.
Řeka	111	A	3	1b	Chřadnoucí SM tyčovina s příměsí BK a dalšími vtroušenými dřevinami, částečně na bývalých zemědělských půdách, poškození zvěří, souše. PR Ropice - blíže viz plán péče.	dle § 66		40	0	0	0	0	0	0	Intenzivní výchovný zásah k uvolnění všech listnáčů a JD. Ponechat staré souše, zlomy a vývraty. Jinak výběr SM středních dimenzí k zlepšení porostní struktury, listnáče bez zásahu. V případě rychlého rozpadu souše podsadit JD (BK). Intenzivněji proředit na kontaktu se starým porostem - očekávaná přirozená obnova.

1. kategorie - jádrové porosty (**bez zásahu**)

a) ponechané samovolnému vývoji (nejcennější biotopy – ochrana v rezervacích)

b) bez úmyslných těžeb s dočasnou možností nahodilých těžeb pouze kůrovci napadených smrků – přechod do kategorie 1. a)

Ukázky jádrových porostů 1. kategorie

Příklady porostů 2. kategorie, nepasečné lesy

*Bučina čerstvě po těžbě a přibližování dřeva,
LS Frýdek - Místek, revír Řeka*

*Smrčina, Tetřeví oblast Trojačka,
Biskupské lesy, LS Ostravice*

Co nás čeká?

- pokračovat v realizaci praktických opatření na podporu beskydských tisů dle záchranného programu,
- zajistit ochranu zbývajícím starým tisům formou vyhlášení památných stromů,
- pokračovat v pěstování sazenic z tisinek získaných ze semenného sadu,
- ve spolupráci s vlastníky či správci lesů připravit metodiku pro masivnější vnášení tisů do beskydské přírody – i mimo zájmové lokality ochrany přírody.

Přání?

Neztratit naději, že i přes tristní personální obsazení

(na správě CHKO 1 lesník až na 50 000 ha), se to podaří.

Děkuji vám za pozornost

